

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2022/23

Destinace (země, město): Německo, Erfurt a Jena

Jméno, příjmení: Aneta Bučková

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): Univerzita Erfurt, Filozofická fakulta, Seminář slavistické literární vědy;
Univerzita Friedricha Schillera v Jeně, Filozofická fakulta, Institut slavistiky a kavkazských studií

Úvodem

Následující stránky dokumentují první rok působení lektorátu českého jazyka a literatury, který pokrývá dvě pracoviště současně. Toto propojení dvou univerzit i měst představuje výzvu pro koordinaci výuky a vyžaduje dobrou komunikaci zúčastněných aktérů i vůli nalézat společnou řeč. Zároveň se ale ukazuje, že spojení sil znamená rovněž šanci nabídnout různě akcentovanou výuku i doprovodné akce, a obohatit tak nejen studijní programy, ale také kulturní život daného regionu.

I. Charakteristika pracovišť, možnosti studia

Univerzita v Erfurtu existuje ve své dnešní podobě od roku 1994, ale přesto patří mezi nejstarší německé univerzity. Původně byla založena již v roce 1379, v roce 1816 došlo k jejímu uzavření a obnovena byla až ve zmíněných devadesátých letech. Od té doby se specializuje na humanitní obory a učitelství; aktuálně ji navštěvuje přibližně 6000 studujících. Slavistika je součástí Semináře literární vědy a hlavním vyučovaným jazykem je ruština, kterou lze doplnit polštinou a češtinou.

Také Univerzita Friedricha Schillera v Jeně, která byla založena roku 1558, může čerpat ze své dlouhé historie. V aktuálním akademickém roce na ní studovalo 17539 studentek a studentů, a z tohoto čísla je zřejmý markantní rozdíl ve velikosti pracoviště oproti výše zmíněnému Erfurtu. Lektorát spadá pod Institut slavistiky a kavkazských studií, který pokrývá široké spektrum jazyků a kultur. Kromě češtiny lze studovat také ruštinu, polštinu,

bosenštinu/chorvatštinu/srbštinu a bulharštinu. Z neslovanských jazyků institut nabízí albánštinu, řečtinu a gruzínštinu. Češtinu lze v současné době studovat jako druhý slovanský jazyk doplňující ruštinu.

II. Výuka a počty a složení studentů

V prvním roce společného lektorátu byla šestnáctihodinová dotace lektorátu rozdělena více méně rovnoměrně mezi obě pracoviště. V Erfurtu lektorka v zimním semestru vedla kurz *Čeština B1.1* (4 hodiny týdně), tutorium umožňující individuální doplnění a rozšíření znalostí a dovedností spojených s osvojováním češtiny (2 hodiny týdně) a blokový kurz *Hravé poznávání českého jazyka a literatury*¹ (v přepočtu 4 hodiny týdně). Posledně jmenovaný kurz byl otevřen i pro studentky a studenty z Výmaru a Jeny a bude podrobněji popsán níže. V letním semestru se v Erfurtu vyučovaly kurz *Čeština B1.2* (4 hodiny týdně), tutorium (2 hodiny týdně) a *Kreativní „ochutnávkový“ kurz češtiny*² otevřený i pro Výmar a Jenu (v přepočtu 2 hodiny týdně, viz níže). V zimním semestru navštěvovaly jazykový kurz a tutorium tři studentky, v letním semestru pokračovala v jazykovém kurzu jedna studentka a dva studenti docházeli na tutorium. Výstupní úroveň absolventek a absolventů kurzu B1.2 se podle prvních zkušeností pohybuje mezi úrovněmi A2 a B1, skládání certifikované zkoušky není povinné.

V Jeně v zimním semestru vyučovala lektorka klasické jazykové kurzy *Základní kurz češtiny A* (4 hodiny týdně) a *Pokročilý kurz češtiny A* (2 hodiny týdně).³ V letním semestru na to navázaly *Základní kurz češtiny B* (4 hodiny týdně) a *Pokročilý kurz češtiny B* (2 hodiny týdně) a nově také nabídla *Vícejazyčný slavistický divadelní kurz* (2 hodiny týdně, viz níže). Základní kurz navštěvovalo v zimním semestru 7 studentek a studentů (z toho jedna studentka z Výmaru) a jedna vyučující z jiné fakulty, v letním semestru 5 studentek. Nástavbový kurz navštěvovali v zimním semestru 3 studentky a 1 student. V letním semestru do kurzu docházeli 1 student a 2 studentky. Výstupní úroveň základních kurzů je A1, u pokročilých kurzů se pohybuje na úrovni A2 až B1 (vzhledem k tomu, že výuka češtiny v Jeně v minulých letech nebyla systematická a kontinuální, je skupina pokročilých zatím jazykově heterogenní).

V jazykových kurzech pracujeme primárně s učebnicí *Česky krok za krokem* z autorské dílny Lídy Holé. Doplnkovými materiály byly učebnice řady *Čeština Express* (také od týmu Lídy Holé) a *Czech it up!* od Terezy Švarcové a Jakuba Wenzela. Velmi se osvědčily materiály z *Výslovnosti spisovné češtiny* od Zdeny Palkové a Jitky Veroňkové a *Souhrnná a tematická cvičení k nácviku výslovnosti a mluvené češtiny pro cizince* od Jitky Veroňkové.

Studentské ohlasy na jazykové kurzy byly pozitivní. Studentky ze základního kurzu po prvním roce oceňovaly, že již ze svého pohledu dosáhly jisté minimální kompetence v konverzaci a porozumění základním tématům. Jako přínosné hodnotily i pozitivní skupinové klima a pracovní atmosféru. Studenti a studentky v pokročilých kurzech oceňovali, že mohli opět

¹ Oficiální název kurzu: *Tschechische Sprache und Literatur spielerisch entdecken*.

² Oficiální název kurzu: *Kreativer (Schnupper)kurs Tschechisch*.

³ Oficiální názvy kurzů: *Grundkurs Tschechisch a a Aufbaukurs Tschechisch a*.

navázat kontakt s jazykem a prohloubit své znalosti a že se pravidelně dozvídali také informace o České republice.

Zatímco cílem pravidelně nabízených klasických jazykových kurzů bylo rozvíjet všechny složky komunikační kompetence a upevňovat a rozšiřovat slovní zásobu a mluvnici češtiny, blokové kurzy a divadelní kurz mají interdisciplinární charakter. Jejich cílem v oblasti jazykové kompetence je aktivní užití cílového jazyka v konkrétních komunikačních situacích. Dále kurzy rozvíjejí sociokulturní kompetenci, protože obsahově vycházejí z české literatury v originální (neadaptované) podobě a propojují ji s českou, respektive československou historií, společenskou situací a kulturou. Výuka po metodické stránce vychází z dramatické výchovy, která je založena na principu fikce a rolové hry.

V zimním semestru se kurz *Hravé poznávání českého jazyka a literatury* zaměřil na českou experimentální poezii, a to především na sbírku *Antikódy* od Václava Havla. Například báseň *Bariéra* jsme propojili s tématem komunikace a nedorozumění, báseň *Porada redakční rady* se stala námětem strukturovaného dramatu ve fiktivní novinové redakci, která se musí v roce 1989 rozhodnout, zda otiskne prohlášení *Několik vět* a bude riskovat osobní postih, nebo zda se navzdory vnitřnímu přesvědčení přizpůsobí vládnoucímu režimu. Celkově lze konstatovat, že redukce jazyka, se kterou Havel pracuje, umožňuje i začátečníkům interpretaci a estetický zážitek z literatury v cílovém jazyce, který se v běžných kurzech často pouze těžko zprostředkovává.

V letním semestru se námětem *Kreativního „ochutnávkového“ kurzu češtiny* staly obrazové knihy *Nicky a Věra* a *Zed'* od Petra Síse. Příběhový charakter těchto vizuálně působivých knih účastníkům umožnil vstoupit do rolí protagonistů pohnutých událostí Československa 20. století. V první části kurzu jsme si takto „prošli“ zkušeností emigrace židovské dívenky Věry pod taktovkou Nicholase Wintona, který zachránil 669 dětí z českých rodin s židovskými kořeny před pronásledováním nacisty. Ve druhé části jsme spolu s hrdinou vyrůstajícím „za zdí“ prožili dětství v totalitním režimu, mladickou rebelii a útěk „na druhou stranu“. Díky propojení obrazové a textové části jsou také Sísovy knihy vhodným výukovým materiálem umožňujícím setkání s autentickým textem v cílovém jazyce.

Popsaných blokových kurzů se v obou semestrech účastnilo šest studentek a studentů (pokaždé ve zcela jiném složení). Lektorka osobně byla s průběhem této netradiční formy výuky spokojena, potěšila jí otevřenost zkoušet nové aktivity a kreativita zúčastněných. Pokud možno soudit ze zpětné vazby, také studenti a studentky byli s obsahem i formátem kurzů spokojeni.⁴

---

⁴ Po *Kreativním „ochutnávkovém“ kurzu češtiny* jsem několik ohlasů zveřejnila na webových stránkách erfurtské slavistiky: <https://www.uni-erfurt.de/philosophische-fakultaet/seminare-professuren/literaturwissenschaft/professuren/slawistische-literaturwissenschaft/aktuelles>
Překlad německých ohlasů:

[...] některé věci (slovíčka, gramatiku, historii atd.) jsem si rychle a dobře zapamatovala. Velmi mi v tom pomohly především kreativní způsoby učení a pantomima, hraní rolí, kreslení atd.

Práce s knihou byla úžasná. Celkově je práce s „opravdovými“ texty velmi přínosná.

Vícejazyčný slavistický divadelní kurz vznikl díky poptávce kolegyň a kolegů z jenského institutu, kteří vyslovili přání nabídnout studentkám a studentům společnou projektovou aktivitu, která by zvýšila jejich motivaci, zájem o obor a pocit sounáležitosti s institutem. Kurzu se v prvním – pilotním – semestru zúčastnilo osm studentů a studentek různých oborů, kteří ovládají nebo se učí některý ze slovanských jazyků (zastoupeny byly čeština, polština a ruština). Prostřednictvím hravých vícejazyčných aktivit si jednak v jazykově heterogenních skupinách osvojovali základy jiných slovanských jazyků, jednak vytvářeli v jazykově homogenních skupinách komplexnější dialogy. Jazyková korektura češtiny a ruštiny byla díky přímé spolupráci s lektorkou ruského jazyka, která se kurzu aktivně zúčastnila, zajištěna přímo na místě. Korektura jazykové produkce v polštině byla možná jednak díky zapojení studentky, která je polskou rodilou mluvčí, jednak díky možnosti pravidelných konzultací s lektorkou polštiny.

Celosemestrálním tématem se stala vícejazyčnost a její propojení s životní cestou člověka (zkušenost učení se cizích jazyků v dětství, prvních zkušeností s jinými kulturami, emigrace atd.). K těmto námětům účastnice a účastníci vytvářeli živé obrazy, krátké skeče, monology apod. Vzhledem ke skutečnosti, že jeden semestr je příliš krátká doba na to, aby se skupina vzájemně poznala, osvojila si základy divadelní práce, do hloubky se věnovala zvolenému tématu a zpracovala jej v jevištním tvaru, jsme zatím veřejně neprezentovali žádný výstup ze své práce. První ohlasy byly ale vesměs kladné, takže realizace divadelního představení bude cílem v příštím akademickém roce.

Pravidelnou výuku doplňují konzultace dle potřeby studentek a studentů a práce s platformou *Moodle*, kde dokumentujeme obsah vyučovacích hodin a domácí úkoly. Studenti a studentky zde nahrávají texty a mají možnost přečíst si aktuality o české společnosti, politice a kultuře.

Všech výše popsaných kurzů se zúčastnili studenti a studentky nejrůznějších oborů a stupňů studia. Zastoupeny byly například psychologie, andragogika, fyzika a slavistika. S tím souvisí i pestrost motivací pro výběr češtiny – důvodem mohou být rodinné či partnerské vazby, geografická blízkost či zájem o český jazyk a kulturu.

III. Činnost nad rámec pracovních povinností, zapojení do aktivit semináře/institutu

V Erfurtu i v Jeně panuje na pracovišti přátelská atmosféra a komunikace s kolegyněmi a kolegy funguje dobře. Erfurtský slavistický seminář je malé pracoviště o čtyřech vyučujících (ostatní lektori a lektorky pracují pod jazykovým centrem), takže plánování a organizace společných akcí (viz níže) probíhá operativně. Kromě lektorky zde v jazykovém centru vyučuje češtinu i Jana Kliemann, která vede kurzy *Čeština A1* a *Čeština A2*. S kolegyní jsme v pravidelném kontaktu, abychom studujícím zajistily plynulý přechod do navazujících kurzů.

Jenský institut je plnohodnotnou slavistikou s početným kolektivem vyučujících a odborných pracovníků. Nejužší spolupráce probíhá s lektorkou druhého západoslovanského jazyka – polštiny – Ewou Krauß a dále s kolegyněmi v níže zmíněných pracovních skupinách.

Souběžně s výukou se lektorka na obou svých pracovištích i mimo ně zapojila do četných projektů, akcí i pracovních skupin. V Erfurtu společně s kolegy ze slavistického semináře Holtem Meyerem a Annou Förster a s lektorkou ruštiny Dinou Kirchner zorganizovala vánoční posezení s hraním a zpíváním koled, kvízem a českými a ruskými vánočními tradicemi. Akci navštívilo mnoho studentek a studentů i několik kolegů a podařilo se nám vytvořit uvolněnou a zároveň sváteční atmosféru.

V květnu 2023 jsme spolu s výše jmenovanými kolegy ze slavistického semináře uspořádali literární čtení s českou autorkou Terezou Semotamovou, která představila svou prózu *Ve skříni*. Pro tuto akci se nám podařilo získat podporu Česko-německého fondu budoucnosti. Čtení se uskutečnilo v příjemném komorním prostředí erfurtského knihkupectví Contineo (viz fotografickou přílohu) a moderovaný rozhovor prokládaný ukázkami z českého originálu i německého překladu Martiny Lisé volně přešel do podnětné diskuse s publikem.

V červnu 2023 se vyučující spolupodílela na erfurtské *Noci vědy*, kde nabídla dva krátké „ochutnávkové“ kurzy češtiny pro zájemkyně a zájemce z řad veřejnosti. Zaměřila se na výklad a procvičení abecedy i na nejdůležitější užitečné fráze. Úvod do českého jazyka doplnil krátký kvíz zaměřený na české realie. Oba kurzy navštívilo vskutku různorodé publikum a dle spontánních reakcí odcházelo vesměs spokojeno.

V Jeně se lektorka stala členkou dvou pracovních skupin v rámci Institutu slavistiky a kavkazských studií. V lektorské skupině dochází k pravidelnému setkávání, kdy se diskutuje o aktuálních otázkách obsahu i organizace výuky (vyučující například získala cennou zpětnou vazbu ohledně plánování výše zmíněného divadelního kurzu). V marketingové skupině se pracuje na konceptech, které by podpořily viditelnost institutu v rámci univerzity i regionu. Plánuje se například aktualizace a zpřehlednění webových stránek nebo zapojení pokročilých studentek a studentů do úvodního týdne pro studentky a studenty 1. ročníku.

Nad rámec popsaných aktivit v Erfurtu a Jeně se lektorka v květnu 2023 zúčastnila XII. pracovního setkání lektorů a lektorek českého jazyka v německojazyčném prostoru, které se uskutečnilo v severoněmeckém Greifswaldu. Setkání se zaměřilo na využití hereckých a divadelních technik v pedagogické činnosti. Protože toto téma koresponduje s lektorčíným odborným zaměřením, vystoupila na setkání s příspěvkem *Experimentální poezie a její scénické zpracování jako prostředek osvojování češtiny jako cizího jazyka*. Setkání se neslo v pracovně produktivním a zároveň nadmíru přátelském duchu. Tato profesní i osobní provázanost kolegů a kolegů je i z dlouhodobého hlediska velmi přínosná.

Navazování kontaktů s kolegyněmi a kolegy napříč obory napomohla i účast na dvou projektech podpořených Češko-bavorskou vysokoškolskou agenturou. V listopadu 2022 se lektorka spolupodílela na workshopu *Der Anti-Bias-Ansatz und das Ost-West-Gefälle*⁵, který se konal na Katedře germanistiky na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy a zaměřil se na

---

⁵ Přístup anti-bias a propast mezi Východem a Západem.

předsudky spojené s tzv. Východem a Západem v rámci Evropy. V dubnu 2023 se zúčastnila workshopu *Deutsch(e) in Tschechien: Geschichte und Gegenwart – Didaktische Zugänge*⁶ na Univerzitě Pardubice.

IV. Pracovní podmínky, vybavenost pracoviště

Na obou pracovištích má lektor k dispozici pracovní stůl a může využívat místní počítačové příslušenství. V Erfurtu má vlastní malou kancelář, ve které se nachází také knihovna lektorátu. V Jeně sdílí kancelář se třemi dalšími kolegy a kolegyněmi.

Jak v Erfurtu, tak v Jeně je k dispozici technické vybavení pro tisk, rozmnožování a skenování výukových materiálů, které lze většinou bezproblémově využívat. Stejně tak je na kampusu funkční i internetové připojení. Kvalita vybavenosti učeben je různá. Projektor, reproduktory a připojení pro HDMI bohužel nejsou samozřejmostí, a tato skutečnost někdy komplikuje průběh výuky.

Činnost lektora v Durynsku ovlivňuje fakt, že ani jedna z univerzit neuzavřela pracovní smlouvu. V Jeně získala vyučující status hostující vědkyně (*Gastwissenschaftlerin*), díky němuž může bez dalších komplikací využívat menzu, univerzitní knihovnu a tak dále. Bohužel v Erfurtu zatím nebylo získání tohoto statutu z administrativních důvodů možné, a proto je potřeba hledat individuální řešení nejrůznějších situací spojených s fungováním na univerzitě.

V červnu 2023 navštívila obě durynská pracoviště návštěva z Prahy (MŠMT a DZS). Proběhlo setkání s profesory Holtem Meyerem (Erfurt) a Ruprechtem von Waldenfelsem (Jena). Z rozhovorů vyplynulo, že o udržení lektorátu na obou stranách zájem. Dlouhodobá perspektiva umožňuje zapojení češtiny do kurikula více studijních oborů, například *Ökonomie a jazyky*⁷ v Jeně.

Erfurt 31. července 2023

Mgr. et BcA. Aneta Bučková, M.A.

---

⁶ Němci a němčina v České republice: historie a současnost – didaktické přístupy.

⁷ Název v originále: Wirtschaft & Sprachen.

Fotografická příloha

Literární čtení s Terezou Semotamovou v Erfurtu

